

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАОЩАДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

Сьогодні актуалізується необхідність отримання комплексної інформації про заощадження для подальшого розроблення на її основі системи заходів, спрямованих на збалансованість макроекономічних процесів і забезпечення сталого розвитку економіки. Одним з інструментів одержання такої інформації є статистичний аналіз, який дозволяє об'єктивно оцінити масштаби процесу заощадження, виявити закономірності та тенденції його розвитку.

Крім того, перехід України до ринкових відносин визначив гостру потребу в зміні статистичної методології оцінки параметрів економічного розвитку країни в цілому та її окремих показників зокрема та в забезпеченні порівнянності аналогічних кількісних показників із параметрами зарубіжних країн, розрахованих на основі прийнятої міжнародної методології.

Комплексний статистичний підхід під час дослідження заощаджень дозволяє зіставляти та узагальнювати показники в просторі та часі, всебічно розглядати процес заощадження, визначати основні фактори впливу на заощадження і вплив заощаджень на економічний розвиток країни в цілому.

Основними завданнями сучасної статистики заощаджень є:

1) утворення цілісної структури збору та аналітичного опрацювання інформації про стан заощаджень в Україні для прогнозування перспектив їх залучення до інвестиційної діяльності та вироблення відповідних рекомендацій щодо раціональної поведінки органів державного управління;

2) перехід до використання в статистиці заощаджень міжнародних стандартів, під якими на практиці розуміються рекомендації міжнародних економічних організацій;

3) надання методичного забезпечення збору й аналізу інформації про процеси заощадження інституційних секторів економіки в цілому, а також окремих суб'єктів господарювання;

4) проведення аналізу складу та структури інвестицій за різними ознаками, особливо за належністю до інституційних секторів економіки;

5) проведення широкої роз'яснювальної та пропагандистської роботи щодо формування ідеології використання заощаджень як інвестицій у реальний сектор, що підвищить рівень життя людей та прискорить економічний розвиток країни в цілому.

Метою статистичного аналізу заощаджень є визначення сучасного стану заощаджень секторів економіки, виявлення і описання тенденцій процесів заощадження, виявлення впливу заощаджень на розвиток економіки, аналіз трансформаційних процесів, дослідження впливу факторів на обсяги заощаджень.

Методичні засади статистичного аналізу заощаджень охоплюють такі основні елементи, як: обґрунтування напрямів дослідження; визначення методів аналізу; формування системи статистичних показників.

Опираючись на принципи теорії статистики та системний підхід, пропонуємо комплексну схему поетапного дослідження заощаджень.

Розробка статистичної методології вивчення заощаджень включає такі основні етапи: визначення основних джерел даних, необхідних для розрахунку заощаджень, а також процедури обробки зібраних даних із ціллю отримання узагальнюючих показників; ідентифікація категорії заощаджень, що піддається статистичному вивченню, формування цілей дослідження; визначення основних класифікацій, які можуть бути використані при розподілі заощаджень на однорідні групи за певними ознаками; визначення складу заощаджень.

Одне з основних положень статистичної методології – це необхідність вивчення процесів і явищ у розвитку, з плином часу, тобто в динаміці. Відносні

показники динаміки необхідні для порівняння розвитку різних об'єктів, особливо якщо їх абсолютні характеристики різні.

Статистичний аналіз динаміки заощаджень дасть можливість: охарактеризувати інтенсивність зміни динамічного ряду; кількісно оцінити основні тенденції процесу заощадження; виявити основні соціально-економічні фактори, які безпосередньо впливають на обсяги заощаджень; спрогнозувати майбутні рівні заощаджень в економіці.

Іншим методом кількісної характеристики явищ і процесів, який ґрунтується на якісному аналізі, є економічні класифікації. Вони дозволяють визначити кількісні характеристики окремих груп і їх частки.

Так, заощадження можна класифікувати за багатьма ознаками: за формою розміщення, за характером використання, за мотивами утворення, за рівнем ризику, за терміном існування, за належністю до інституційних секторів. Виділення тих чи інших класифікаційних ознак залежить від головних цілей дослідження.

Наука не обмежується лише характеристиками ізолюваних окремих ознак об'єкта дослідження. Статистика широко використовує загальнонаукові методи порівняння, узагальнення, синтезу. Саме тому вона використовує наряду з абсолютними показниками й відносні, що дозволяє характеризувати їх співвідношення, зміну в часі, взаємозв'язки між собою і зовнішніми факторами.

Так, абсолютні показники заощаджень інституційних секторів є інформаційними, відображаючи процеси нагромадження у країні. Проте ця характеристика неповна, оскільки абсолютні показники не в змозі повністю відобразити багатогранний процес заощадження.

Аналіз складу сукупності, зокрема, частки заощаджень кожного з інституційних секторів у загальному обсязі заощаджень, здійснюється за допомогою відносної величини структури. Вивчення структури заощаджень відповідно до належності до інституційних секторів економіки дозволяє проаналізувати внесок кожного сектора у загальний обсяг заощаджень. Це дає можливість розробляти рекомендації щодо впливу на бажання заощаджувати

тим секторам, частка заощаджень яких мінімальна, а також щодо підтримки рівня заощаджень секторів, частка яких є максимальною [1, с. 136].

Наступним напрямом комплексного аналізу процесу заощадження є забезпечення раціонального співвідношення між заощадженням і споживанням. Інформаційною базою для розв'язання цієї проблеми є дані національних рахунків.

Динаміка отриманих характеристик дасть змогу: реально оцінити внутрішні та зовнішні можливості національної економіки; визначити потенціал розвитку окремих секторів економіки та пріоритетні напрямки їх діяльності; більш правильно та виважено розробити тактику та стратегію загальноекономічних дій; розвивати податковий, фінансово-кредитний, інвестиційний, виробничий аспекти політики держави.

Трансформаційні процеси економіки незалежної України супроводжувалися цілою низкою негативних наслідків: скоротилися обсяги промислового та сільськогосподарського виробництва, зменшилися масштаби капітального будівництва, збільшилася ступінь зносу матеріально-технічної бази виробництва, знизився рівень доходів і благополуччя населення країни. Все це є наслідком гострого дефіциту інвестиційних ресурсів.

Для аналізу зв'язку заощаджень та інвестицій пропонуємо використовувати коефіцієнт трансформації, який показує, яка частина валових заощаджень трансформується у внутрішні інвестиції.

При цьому можливі такі варіанти: якщо $K_{тр.} < 1$, то національні заощадження перевищують валові капітальні інвестиції, що свідчить про недостатній рівень залучення вільних коштів в інвестиційні проекти або фінансові установи; якщо $K_{тр.} > 1$, то інвестиції є більшими за національні заощадження, що свідчить про залучення іноземних інвестицій; якщо $K_{тр.} = 1$, то між заощадженнями та валовими капітальними інвестиціями встановилася рівновага, що являється найкращою ситуацією для економіки [2, с. 11-12].

Однією з головних цілей державного регулювання ринкової економіки є створення сприятливих умов для заощадження та інвестування. У зв'язку з цим

актуальною задачею статистики є дослідження різних факторів, які мають вплив на заощадження – важливе джерело фінансування на внутрішньому ринку. Аналіз таких зв'язків має важливе практичне значення для розробки системи стимулювання заощаджень, інвестицій та економічного зростання.

Застосування кореляційно-регресійного аналізу (КРА) дасть змогу оцінити вплив соціально-економічних факторів на обсяги заощаджень. Це дасть можливість прогнозування і моделювання різних варіантів фінансово-економічної політики [3, с. 62].

Таким чином, комплексний статистичний підхід при дослідженні валових заощаджень забезпечує зіставлення та узагальнення показників заощаджень в просторі та часі, дає змогу всебічно розглядати процес заощадження, визначати основні фактори впливу на заощадження та вплив заощаджень на економічний розвиток країни в цілому.

Література

1. Піскун А. В. Аналіз секторального розподілу валового заощадження в Україні / А. В. Піскун // Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія: Економіка. – Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Том 19. Випуск 2. – С. 145-149.
2. Піскун А. В. Аналіз процесу трансформації українських заощаджень в інвестиції / А. В. Піскун // Зовнішні та внутрішні фактори впливу на формування та розвиток економічної системи: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 22-23 серпня 2014 р.). – К. : Аналітичний центр «Нова економіка», 2014. – С. 11-13.
3. Піскун А. В. Заощадження і фактори, які їх визначають / А. В. Піскун // Економічні студії. Науково-практичний економічний журнал. – Львів, 2014. – №1 (01). Частина 2. – С. 59-63.